

Максим ВАЛАШОВ

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
освітній ступінь «бакалавр»,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

Науковий керівник: **Фугело П.М.**
канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської
справи, страхування та електронних платіжних систем,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ПРОБЛЕМНІ МОМЕНТИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності.

Реформа децентралізації почалася в Україні з прийняттям Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (2014 р.) та внесенням змін до Бюджетного та Податкового кодексів України (2015 р) [1].

Після цих змін, місцеве самоврядування отримало більше можливостей, повноважень та відповідних фінансових ресурсів для підвищення економічної спроможності.

Об'єднані громади, зокрема, розпоряджаються:

– 60% податку на доходи фізичних осіб;

- 100% податку на майно;
- 100% єдиного податку;
- 5% акцизного податку з роздрібною торгівлі (тютюн, алкоголь, нафтопродукти);
- 100% податку на прибуток установ комунальної власності ОТГ;
- 100% платежів за надання адміністративних послуг;
- 25% екологічного податку;
- іншими зборами та платежами, міжбюджетними трансфертами та надходженнями в рамках програм та допомог.

Держава на рівні центральних органів влади активно підтримує процес об'єднання територіальних громад. Для цього з державного бюджету виділяються субвенції, зокрема на розвиток сільської медицини, соціально-економічний розвиток територій тощо.

За 2015-2019 рр. створено 1029 ОТГ, які об'єднують майже половину території України.

Власні доходи загального фонду місцевих бюджетів зросли з 68,6 млрд. грн у 2014 році до 267 млрд. грн. у 2019 рр.

Частка місцевих податків і зборів у власних доходах місцевих бюджетів у 2015-2019 рр. становить в середньому 27,5%, тоді як у 2014 р. становила усього 0,7%.

У 41,5 рази в 2019 р., порівняно з 2014 р. зросла державна підтримка місцевого та регіонального розвитку [2].

23 січня 2019 р. Кабінет Міністрів України ініціював перехід до нового етапу реформи децентралізації, який передбачає закріплення вже набутих успіхів і формування спроможних громад, зміну територіального устрою на рівні районів та громад,

чітке розмежування повноважень та функцій контролю різних рівнів управління, а також розвиток форм місцевої демократії.

У результаті чергові місцеві вибори восени 2020 р. мають пройти на новій територіальній основі районів та громад. Мешканці громад мають бути забезпечені механізмами та інструментами впливу на місцеву владу та участі у прийнятті рішень.

Крім позитивних, є й негативні моменти впровадження реформи децентралізації:

– послаблення здатності держави перерозподіляти доходи і багатство, тобто зменшувати економічну нерівність. Адже закріплення за субнаціональними одиницями певних доходів зменшує спільний «котел» державного бюджету, що означає меншу державну допомогу малозабезпеченим, інвалідам, безробітним тощо. Натомість здійснення цієї функції місцевими ресурсами може бути несправедливим через відмінності між багатими і бідними регіонами;

– зменшення ефективності управління у порівнянні з централізованою державною вертикаллю;

– зменшення макроекономічної стабільності. Наприклад, для якнайшвидшого реагування на ситуації на фінансового ринку, частка ВВП у бюджеті має бути достатньо значною. Передача ж ресурсів і повноважень на місцевий рівень обмежує засоби центральної влади;

– корупція.

З наведених тверджень можна зробити низку рекомендацій. По-перше, повноваження мають передаватися тим територіальним одиницям, які є достатньо великими аби забезпечити їх фінансування, необхідну кількість споживачів

послуг, а також отримувати економічний ефект від масштабу. Цей висновок особливо актуальний в контексті об'єднання територіальних громад і формування «великих» районів. По-друге, держава не повинна самоусуватись від виконання функцій на місцях, а надавати методичну допомогу і здійснювати нагляд за місцевим самоврядуванням, особливо в частині делегованих повноважень. Також законодавче регулювання місцевих виборів і структури органів місцевого самоврядування повинне забезпечувати їх прозорість, підзвітність і збалансованість [3].

Отже, усвідомлення існуючих проблем – перший крок до їх успішного подолання та створення ефективної організації місцевого самоврядування в Україні.

Перелік використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: від 08.07.2010 р. № 2456-VI. Дата оновлення: 25.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Наш завтрашній день. Пошук шляхів управління розвитком області: колективна монографія / Б. М. Андрушків, О. Б. Бойко, Н. Б. Кирич, І. А. Кінаш, ті ін.; за заг. ред. Б. М. Андрушківа. Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2015. 196 с.
3. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/526/10.01.2020.pdf>
4. Бризіцький М. Ризики децентралізації. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/11589>.
5. Місюк М.В., Лучик В.Є. Регіональне прогнозування як метод забезпечення розвитку територій. *Сталий розвиток економіки*. 2013. №5(22). С. 152-158.
6. Ясінецька І.А., Кушнірук Т.М., Лобанова О.П. Створення муніципальної інформаційної системи міста за допомогою ГІС-технологій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2018. Випуск № 17. Частина 2. С. 158–161.